

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770

e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2010. gada 14. aprīlī

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Juris Jelāgins un tiesneses Aija Branta un Kristīne Krūma,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 97/2010), ko iesniedzis Indulis Brodiņš (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu:

1) atzīt Civilprocesa likuma 396. panta pirmās daļas vārdus „vai ķīlas ņēmējs, kuram ir tiesības pārdot ķīlu par brīvu cenu”, 396. panta otrās daļas vārdus „bet, ja pieteikumu iesniedzis ķīlas ņēmējs, – arī ķīlas līguma noraksts, pierādījumi par parādnieka brīdinājumu, ja vien no paša akta vai likuma neizriet, ka šāds brīdinājums nav nepieciešams”, 397. panta pirmās daļas vārdus „nepaziņojot par to pieteicējam un parādniekam” un 397. panta otrās daļas 1. punkta vārdus „vai ķīlas ņēmēja parādniekam un ķīlas ņēmējam ir tiesības nekustamo īpašumu pārdot par brīvu cenu” (turpmāk – apstrīdētās normas) par neatbilstošiem Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. pantam;

2) apturēt Rīgas rajona tiesas tiesneses 2010. gada 18. marta lēmuma lietā Nr.3-12/1296 par Induļa Brodiņa nekustamā īpašuma Liliju ielā 95B, Mārupē, Mārupes novadā, kadastra Nr. 8076 003 00886, labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā izpildi.

2. Civilprocesa likuma 396. panta pirmā un otrā daļa noteic:

„(1) Pieteikumu par nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā var iesniegt īpašnieks vai ķīlas ņēmējs, kuram ir tiesības pārdot ķīlu par brīvu cenu.

(2) Pieteikumam par nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā pievienojami pārdošanas nosacījumi un apliecināta izdrukā no attiecīgā zemesgrāmatas nodalījuma, kurā norādīti spēkā esošie ieraksti un atzīmes, bet, ja pieteikumu iesniedzis ķīlas ņēmējs, — arī ķīlas līguma noraksts, pierādījumi par parādnieka brīdinājumu, ja vien no paša akta vai likuma neizriet, ka šāds brīdinājums nav nepieciešams.”

Savukārt Civilprocesa likuma 397. panta pirmā un otrā daļa paredz:

„(1) Pieteikumu par nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē izskata tiesnesis vienpersoniski uz iesniegtā pieteikuma un tam pievienoto dokumentu pamata septiņu dienu laikā no pieteikuma iesniegšanas dienas, nepaziņojot par to pieteicējam un parādniekam.

(2) Tiesnesis pieņem lēmumu atļaut pārdošanu izsolē, pārliecinājies, ka:

1) nekustamais īpašums pieder pieteikuma iesniedzējam vai ķīlas ņēmēja parādniekam un ķīlas ņēmējam ir tiesības nekustamo īpašumu pārdot par brīvu cenu;

2) nav likumīgu šķēršļu šā nekustamā īpašuma pārdošanai ar pieteikumā norādītajiem nosacījumiem.”

Pēc būtības Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka nekustamā īpašuma īpašnieka procesuālās garantijas gadījumos, kad pieteikumu par nekustamā īpašuma labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā iesniedz ķīlas ņēmējs, neatbilst Satversmes 92. pantā nostiprinātajām tiesībām uz taisnīgu tiesu.

3. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Tādējādi pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

4. Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punkts un 19.² panta pirmā daļa noteic, ka personai ir tiesības iesniegt pieteikumu (konstitucionālo sūdzību) par likumu atbilstību Satversmei tai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

Pieteikums ir iesniegts par tādu tiesību normu savstarpējo atbilstību, par ko Pieteikuma iesniedzējam ir piešķirtas tiesības vērsties Satversmes tiesā.

Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka apstrīdētās normas rada viņam Satversmes 92. pantā noteikto pamattiesību aizskārumu. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu.

5. Pieteikums iesniegts kā konstitucionālā sūdzība. Līdz ar to tam jāatbilst arī pārējām Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrā daļa noteic, ka konstitucionālo sūdzību var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt pamattiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādi nepastāv. No pieteikuma un tam pievienotajiem materiāliem secināms, ka iespējas aizstāvēt Pieteikuma iesniedzēja pamattiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem nepastāv.

Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 18. panta prasībām pieteikums un tam pievienotie materiāli atspoguļo lietas faktiskos apstākļus. Pieteikumā norādīts uz Pieteikuma iesniedzējam Satversmē noteikto pamattiesību aizskārumu un sniegts juridiskais pamatojums apstrīdēto normu iespējamai neatbilstībai Satversmes 92. pantam. Tāpat pieteikumā ir ietverts prasījums Satversmes tiesai. Pieteikums atbilst arī pārējām Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām.

Tādējādi uz saņemtā pieteikuma pamata lieta ir ierosināma.

6. Satversmes tiesā sagatavošanā atrodas lieta Nr. 2010-08-01 „Par Civilprocesa likuma 396.panta pirmās daļas vārdu „vai ķīlas ņēmējs, kuram ir tiesības pārdot ķīlu par brīvu cenu”, 396.panta otrās daļas vārdu „bet, ja pieteikumu iesniedzis ķīlas ņēmējs, – arī ķīlas līguma noraksts, pierādījumi par parādnieka brīdinājumu, ja vien no paša akta vai likuma neizriet, ka šāds brīdinājums nav nepieciešams”, 397.panta pirmās daļas vārdu „nepaziņojot par to pieteicējam un parādniekam” un 397.panta otrās daļas 1. punkta vārdu „vai ķīlas ņēmēja parādniekam un ķīlas ņēmējam ir tiesības nekustamo īpašumu pārdot par brīvu cenu” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92.pantam”, kurā prasījums ir identisks tam, kas iekļauts izskatāmajā pieteikumā. Tomēr izskatāmajā pieteikumā norādīts uz atšķirīgiem lietas faktiskajiem apstākļiem, turklāt Pieteikuma iesniedzējs min citus argumentus, pamatojot apstrīdēto normu neatbilstību Satversmes 92. pantam.

Līdz ar to institūcija, kas izdevusi apstrīdēto normu, – Saeima – ir aicināma sniegt atbildes rakstu, kurā būtu ietverts lietas faktisko apstākļu izklāsts un juridiskais pamatojums.

7. Lemjot par Rīgas rajona tiesas tiesneses 2010. gada 18. marta lēmuma lietā Nr.3-12/1296 izpildes apturēšanu, nepieciešams ņemt vērā Satversmes tiesas likuma 19.² panta piekto daļu. Minētā norma paredz, ka “Konstitucionālās sūdzības (pieteikuma) iesniegšana neaptur tiesas nolēmuma izpildi, izņemot gadījumus, kad Satversmes tiesa lēmusi citādi” un tās mērķis visupirms ir novērst iespēju, ka personas, kuras neapmierina nolēmums attiecīgajā civillietā, krimināllietā vai administratīvajā lietā, izmantotu konstitucionālo sūdzību kā sprieduma izpildes novilcināšanas līdzekli (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 31. augusta rīcības sēdes lēmumu lietās Nr. 2005-12-03 un Nr. 2005-20-01*). Vienlaikus šī norma pieļauj Satversmes tiesai lemt citādi, proti, apturēt nolēmuma izpildi civillietā, krimināllietā vai administratīvajā lietā. Šāds lēmums pēc būtības uzskatāms par pagaidu noregulējumu Satversmes tiesas procesā.

Lai arī Satversmes tiesas likums *expressis verbis* neierobežo gadījumus, kuros Satversmes tiesa var lemt par nolēmuma izpildes apturēšanu, šī norma interpretējama sistēmiski kopsakarā ar citām Satversmes tiesas likuma normām, Satversmes tiesas procesa principiem, kā arī vispārējiem tiesību principiem.

Konstitucionālā sūdzība veidota kā subsidiārs (papildu) tiesību aizsardzības līdzeklis, ko persona parasti var izmantot tikai pēc visu vispārējo tiesību aizsardzības līdzekļu izsmelšanas. Satversmes tiesu nevar uzskatīt par kārtējo augstāko instanci attiecīgajā administratīvajā procesā, kriminālprocesā vai civilprocesā. Līdz Satversmes tiesas sprieduma spēkā stāšanās brīdim prezumējams, ka attiecīgajā administratīvajā procesā, kriminālprocesā vai civilprocesā ir taisīts likumīgs un pamatots nolēmums. Tādēļ nolēmuma izpildes apturēšana uzskatāma par ārkārtēju Satversmes tiesas procesa līdzekli un piemērojama tikai svarīgu mērķu sasniegšanai, piemēram, lai nodrošinātu personas tiesību aizsardzību tādos gadījumos, kad nolēmuma izpilde attiecīgajā civillietā, krimināllietā vai administratīvajā lietā pirms Satversmes tiesas nolēmuma spēkā stāšanās varētu padarīt neiespējamu Satversmes tiesas sprieduma izpildi vai radīt būtisku kaitējumu Pieteikuma iesniedzējam (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 20. maija rīcības sēdes lēmuma par lūgumu lietā Nr. 2008-04-01 4. punktu*).

Tādējādi, lai secinātu, vai konkrētajā gadījumā ir pieļaujama un nepieciešama Rīgas rajona tiesas tiesneses nolēmuma izpildes apturēšana, ir jāpārlicinās, vai lietā pastāv tādi ārkārtas apstākļi, sakarā ar kuriem:

- 1) nolēmuma izpilde pirms Satversmes tiesas nolēmuma spēkā stāšanās varētu padarīt neiespējamu Satversmes tiesas sprieduma izpildi;
- 2) nolēmuma izpilde var radīt būtisku kaitējumu Pieteikuma iesniedzējam.

8. Rīgas rajona tiesas tiesneses 2010. gada 18. marta lēmums lietā Nr.3-12/1296 nav pārsūdzams un stājas spēkā nekavējoši; tas izpildāms kārtībā, kāda Civilprocesa likumā noteikta tiesas sprieduma izpildei. Pieteikuma iesniedzējs norādījis, ka šā lēmuma izpildes gadījumā nekustamais īpašums tiks pārdots par tīrgus vērtībai neatbilstošu, samazinātu cenu un viņam tiks nodarīti zaudējumi. Turklāt nekustamais īpašums, par kura labprātīgu pārdošanu izsolē tiesa lēmusi, ir Pieteikuma iesniedzēja ģimenes dzīvesvieta.

Līdz ar to pastāv iespēja, ka lietas izskatīšanas laikā Pieteikuma iesniedzējam piederošais nekustamais īpašums, pamatojoties uz tiesas lēmumu, varētu tikt atsavināts. Tādā gadījumā Satversmes tiesas spriedums, ar kuru apstrīdētās normas varētu tikt atzītas par neatbilstošām Satversmei, nevarētu novērst Pieteikuma iesniedzēja īpašuma atsavināšanu, zaudējumu nodarīšanu un ģimenes dzīvesvietas zaudēšanu.

Tādējādi secināms, ka nolēmuma izpilde var radīt būtisku kaitējumu Pieteikuma iesniedzējam.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu un 19.² panta piekto daļu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt lietu „Par Civilprocesa likuma 396. panta pirmās daļas vārdu „vai ķīlas ņēmējs, kuram ir tiesības pārdot ķīlu par brīvu cenu”, 396. panta otrās daļas vārdu „bet, ja pieteikumu iesniedzis ķīlas ņēmējs, – arī ķīlas līguma noraksts, pierādījumi par parādnieka brīdinājumu, ja vien no paša akta vai likuma neizriet, ka šāds brīdinājums nav nepieciešams”, 397. panta pirmās daļas vārdu „nepaziņojot par to pieteicējam un parādniekam” un 397. panta otrās daļas 1. punkta vārdu „vai ķīlas ņēmēja parādniekam un ķīlas ņēmējam ir tiesības nekustamo īpašumu pārdot par brīvu cenu” atbilstību Latvijas

Republikas Satversmes 92. pantam”pēc Induļa Brodiņa konstitucionālās sūdzības (pieteikums Nr. 97/2010).

2. Apturēt Rīgas rajona tiesas tiesneses 2010. gada 18. marta lēmuma lietā Nr.3-12/1296 par Induļa Brodiņa nekustamā īpašuma Liliju ielā 95B, Mārupē, Mārupes novadā, kadastra Nr. 8076 003 00886, labprātīgu pārdošanu izsolē tiesas ceļā izpildi.

3. Uzaicināt institūciju, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeimu – līdz 2010. gada 14. jūnijam iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas 2. kolēģijas priekšsēdētājs

J. Jelāgins